

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.
Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 80.

Sobota 28. septembra 1929.

Leto IV.

Avstrijska vlada je odstopila.

Schober sestavi novo vlado. — Nova vlada bo baje vlada močne roke.

Državna kriza v Avstriji je z dnem 25. sept. prišla do vrhunca in moralo se je nekaj zgoditi. Državniki, ki so bili do včeraj na krmilu vlade, niso več mogli niti naprej niti nazaj, ker so se preveč zavezali terorističnemu fašizmu, ki jim je zrastel čez glavo. Včeraj bi se moral sestati parlament, kateremu bi se naj predložil načrt novele o spremembi ustave. Večinske stranke pa same niso bile edine, kaj naj se vse spremeni, medtem so pa na uprav vsiljiv način nastopali vodje Heimwercovcev, katerim se je pridružila vsa reakcija, preostala iz stare Avstrije in ki jo zastopajo skrahirani generali in plemiči. Vsi ti so kričali, da je sedaj ugoden čas, kakršen morda nikoli več ne bo in da ga je treba izkoristiti. Del krščanskih socialcev je pa čutilo, da so pravzaprav ujetniki fašistov, katere so sami pomagali vzgajati. A najbolj so cincali predstavniki vlade in pred vsem kancler Streeruwitz. Začeli so se bati trenutka, ko bi imeli odločilno nastopiti v parlamentu, zavedajoč se dobro, kakšno odgovornost prevzamejo. In glej, večinske stranke, ki so do trenutka kazale »korajžo«, so vrgle puško v koruzo in so se so-

lidarno žatekle pred heimwehrovskim terorjem pod okrilje policijskega predsednika Schoberja, ki je pred kratkim izjavil, da je odločno proti vsakršnemu puču, da so mu zakoni sveti in da je proti vsakemu nasilju od zunaj. S tem je povedal vse.

Meščanske stranke so šle do skrajnosti in so dovolile novemu kanclerskemu kandidatu, da sme sestaviti vlado, kakršno on sam hoče; lahko sestavi parlamentarno ali polparlamentarno ali pa čisto neparlamentarno vlado. Tudi glede načrta izpremenjene ustave si je pridržal Schober proste roke. Kratkotrajno: Kričanci so kapitulirali ter padli na kolena pred možem pravice in redu, ki naj sedaj popravi to, kar so oni tekotom nekaterih tednov pokvarili.

In Schober je že sestavil vlado. Od bivše vlade je obdržal samo tri ministre in sicer justičnega ministra Velenemca dr. Slamo, vojnega ministra kršč. socialca Vagina in Schumija. — Vlada Schoberja bo vlada »močne roke«, toda v prvi vrsti bo morala izvesti notranjo razorožitev, na katero so socialisti vedno pripravljeni. Schober velja trenutno kot rešitelj Avstrije.

Za pomirjenje Balkana.

Ob jugoslovansko-bolgarskem sporu

Uradni dopisni urad je poročal o pismu, ki ga je pisal dr. Živko Topalović tajniku socialistične delavske internacionale dr. Fr. Adlerju, ki je bilo objavljeno tudi v »Radničkih Novinah« z dne 20. sept. t. l.

V tem pismu z dne 7. sept. 1929 opozarja dr. Topalović, da je meščansko časopisje poročalo o neki komisiji bolgarskih socialističnih poslancev, ki je preiskovala na jugoslovansko-bolgarski meji dogodke ter je v sporazumu z bolgarsko vlado drug Pastuhov poslal internacionalni memorandum in rezultate o preiskavi. Vrhutega vedo ta poročila, da namerava internacionala sklicati balkansko konferenco, dočim je drug Jacoby iz Nemčije v tej zadevi poslal Pastuhovu protestno pismo.

V sedanjem stanju delavstvo Jugoslavije ne more vzdrževati rednih mednarodnih zvez, da bi bilo o dogodkih obveščano. Zaraditega se obrača pisec na tajnika internacionalne osebno, da mu pošlje tozadevni material v svrhu informacije.

V podrobnosti aktualnega vprašanja se ne more spuščati, vsekakor pa je potrebno, da povdari nekaj načelnega.

Neglede na to, kako se razvijejo razmere med Jugoslavijo in Bolgarijo, se ne more trditi, da bi jugoslovanska vlada vodila vojno politiko že z ozirom na stabilnost položaja v Evropi. Jugoslavija mora voditi miroljubno politiko ter je izključena nevarnost vojnih zapletljivost.

Kljub temu je pa treba urediti jugoslovansko-bolgarske odnose v interesu nadaljnjega mirnega razvoja. Gre tu za pot in način, kako naj se odnosi uredijo in o tem ni edinstvenega naziranja med socialisti v Bolgariji in delavstvom v Jugoslaviji.

Stališče jugoslovanskega delavstva je: jugoslovansko narodno edinstvo, kamor spadajo tudi Bolgari, in

federacija balkanskih narodov. Ni točno znano sedanje stališče bolgarskih socialistov, toda, če odobrava jo delo macedonske revolucionarne organizacije v Bolgariji in nje teroristično taktiko, ali zahtevajo osvojitve Macedonije, ali streme po ustanovitvi izvestne macedonske nacije iz Srbov, Bolgarov, Grkov in Arnavtov, ki vse imajo svoje lastne države, tedaj ni verjetno, da pride po tej poti do pametnega izhoda.

Teroristične metode bolgarsko-macedonskih organizacij in emigrantov morejo le stalno ostriti odnose med obema državama in ovirati razvoj k popolnemu jugoslovanskemu zedinjenju in k federiranju Balkana. Te metode pospešujejo tuje imperijalistično prodiranje na Balkan in silijo to vprašanje k rešitvi, ki bo Bolgarom največ škodovalo.

Pri reševanju problema med Jugoslavijo in Bolgarijo moramo slediti v demokratsko politiko v okviru socialistične politike pri Društvu narodov, stremeč obenem po edinstveni jugoslovanski državi in balkanski federaciji.

Trditve, da so macedonski Slovani pravi Bolgari, je trda neresnica. Nacionalna zavest tega slovankega ljudstva sploh do zadnjega ni bila zbujena. Zanj vodijo propagando Srbi in Bolgari, ki so ji po rodu enako daleč in enako blizu. Vse šole, ki so bile osnovane v drugi polovici minulega stoletja po bolgarski ali jugoslovanski vladi, ko je bila Macedonija še pod turško oblastjo, so imele cilj, da vrše nacionalno propagando in da vplivajo na zbujeenje macedonskih Slovanov. Toda šole in cerkve so mogle le malo storiti. Resnica je, da je bilo s tem delom ustvarjene v Macedoniji nekaj bolgarske kulture, iz katere je nastalo v Bolgariji macedonstvo kot velika sila v državi, dočim je oni del, ki je ostal v Macedoniji, stalno umirja. S tem pa nikakor ne trdim, da se

množica macedonskih Slovanov nacionalno zaveda bolgarstva. Istina je, da se Macedonci v Bolgariji razvijajo v Bolgare, v Jugoslaviji pa v Srbe. Ostala ureditev je pa mogoča le na potu notranjega sporazuma med jugoslovanskimi plemeni v okviru jugoslovanske države, ki bi se ji pridružili tudi Bolgari. Kakor je mogoče, kljub nasprotstvom med Srbi in Hrvati v političnem življenju, da vlada med njimi absolutni mir glede kulturnega življenja, je mogoče doseči sličen sporazum med srbsko in bolgarsko kulturo v okviru jugoslovanske federacije.

Na žalost smo danes še daleč od tega, ker momentano zabija kratkovidna macedonska plemenska politika klin nesporazuma globoko med

Srbe in Bolgare, namesto da bi dopuščala pravim nosilcem jugoslovanske kulture v notranjem Balkanu, da prouče, kaj bi največ koristilo življenjskim interesom tudi macedonskih Slovanov.

Te misli je razvil dr. Topalović osebno, želeč, da jih internacionala vzame na znanje ter priobči vsem eksekutivam, katerim je Pastuhov poslal bolgarski memorandum.

Sporazum na Balkanu, zlasti med Jugoslavijo in Bolgarijo je med najnujnejšimi vprašanji, toda trajno se da rešiti to vprašanje s sporazumom. Balkan bi potem ne razburjal več inozemstva in za kulturni in gospodarski razvoj bi se s tem ustvarila trdnjša podlaga.

Vsi še ne mislijo resno na razorožitev.

Med Francijo in Italijo je trajal že več let spor. Dve stvari sta boleli Italijo. Francija in Italija sta najmočnejši državi ob Sredozemskem morju. Vrhutega je Francija dobila več kolonij v severni Afriki kakor Italija ob sklepanju miru. Iz teh razlogov je zahtevala Italija enako močno vojno mornarico, kakor jo ima Francija in severni Afriki pa svoboden razmah italijanskega življa tudi v francoskih kolonijah.

V Ženevi pa so se francoski in italijanski diplomati pogajali iznova o teh perečih vprašanjih in se zedinili. S tem bi prenehala politična napetost med obema državama, ki jo tako radi poudarjajo Italijani kakor Francozi.

Kakor poroča »Intransigeant« iz Pariza, sta se Briand in Mussolini zedinila glede pomorskega vprašanja. Državama se prizna pariteto v pomorskem oboroževanju, kar je Francija doslej vedno odklanjala, češ, da potrebuje zaradi obrambe kolonialnih interesov močno vojno mornarico.

Seveda je moral tudi Mussolini Briandu nekaj obljubiti. Obljubil je Briandu, da bo Francijo podpiral v vseh vprašanjih na bodoči pomorski razorožitveni konferenci, da s tem podpre nje pozicijo proti angleško-ameriški bloku.

Ta dogodek, dasi je z ozirom na poravnavo spora ugoden, kaže vendar, da se snujejo nove koalicije — proti pomorski razorožitvi. Zlasti po-

trjuje to domnevo tudi dejstvo, da novi proračun Francije zahteva za prihodnje leto 600 milijonov frankov za vojno mornarico, dasi se zviša celotni proračun za tri milijarde frankov. Razumljivo je, da se vsaka država takega značaja, kakor je Francija, boji, da izgubi v svetovni politiki vpliv, ali s tem, da se že vnaprej sklepajo dogovori, ki nasprotujejo misli razorožitve, se uspeh vsake take konference otežkoči, če že ne onemogoči, ker ubija vsakršno mednarodno zaupanje. Briand govori o svetovnem miru, o Panevropi itd., na drugi strani je pa sklepal lani s konservativno Anglijo enako pogodbo kakor sedaj z Italijo. Mednarodna politika in mir se pa morata graditi absolutno na mednarodnem zaupanju.

Pač vemo, da je Briand sam rekel: »Si vis pacem, para bellum«, to je, če hočeš imeti mir, pripravljaj vojno, ali, bodi oborožen, da se te bodo bali. Toda po tem geslu se tudi ne pride do iskrenega medsebojnega zaupanja, ker strah, bojazen ni zaupanje, ni ljubezen.

Taki dogodki v svetovni politiki nam le prejasno kažejo, da v Društvu narodov in na raznih konferencah še ni zmagal duh miru, še ni dozorela ideja svetovnega solidarizma, ne v mednarodnih ustanovah in konferencah in tudi ne v državah, ki na mednarodnih konferencah tako lepo govorijo o miru in razorožitvi.

Glas proti Madžarski.

Lord Rothermere se kaj rad bavi z madžarsko politiko in spada med zagovornike Madžarske. Zlasti je zagovarjal lord madžarsko politiko za revizijo mirovnih pogojev. Te dni pa objavljajo madžarski listi lordovo pismo, v katerem izjavlja, da se sicer bavi s starim interesom z ogrskimi vprašanji, da pa je njegovo zaupanje do ogrskih zahtev bistveno oslabele. Ogrska politika ga je hudo razočarala. K reviziji more voditi le pot miru in zaupanja. Ta pot vodi le po osebah Macdonaldu, Hendersonu, Briandu, Stresemannu in Hooverju. Brez podpore evropske demokracije danes v Evropi ni mogoče delati politike. Jako težko bi bilo doseči podporo kake demokratske države za Ogrsko, dokler se ne posreči Ogrski z iskreno izpremembo politike, od-

straniti atmosfero nezaupanja in sovražnega razpoloženja, ki vlada v najširših plasteh inozemstva zaradi današnjega sistema na Ogrkem. Zakaj, ni važno, da Ogrska smatra svoj vladni sistem za nereakcionaren in nefevdalen, važno je, da ves svet smatra Ogrsko za reakcionarno in fevdalno! Ogrska torej ne more nastopiti borbe za revizijo, dokler bo z ozirom na svoje reakcionarne uredbe na slabem glasu.

Naravno je ta izjava Rothermereja napravila v madžarskih političnih krogih silno velik in mučen vtis; tembolj mučen, ker jo je podal eden prvih madžarskih zagovornikov, cesar madžarski vodilni politiki, ne Bethlen ne Horthy nikdar ne bi bili pričakovali.

Naročajte in širite „Delavsko Politiko“.

Kaj pravi Leon Blum k dogodkom na Dunaju.

V francoskem listu »Populaire« je priobčil Leon Blum članek, v katerem pravi:

»Medtem, ko razpravljajo v Ženevi o miru, se pripravljajo na Dunaju meščanska vojna. Kdo more jamčiti za to, da ne bo fašistični puč na Dunaju signal za nacionalistično imperijalističen sunek naprej v Monakovem in Berlinu? Usoda nemške republike je z usodo avstrijske republike tesno spojena. Za Brianda je sedaj prišel trenutek, da dokaže, da je mož miru. Zagotavljalo se je, da je v Ženevi in na Dunaju avstrijskemu vladnemu šefu priporočal umirjenje. To pa daleko ne zadošča. Francija in Anglija morata danes uveljaviti

svojo voljo. Sklicevati se morata, če potrebno, na veljavne pogodbe in zahtevati notranjo razorožitev Avstrije. Avstrijski »Heimwehr« se bo pokoril zvezni vladi samo tedaj, če bo vlada pokazala potrebno odločnost in energijo. Avstrijska zvezna vlada bo pa pokazala to energijo samo takrat, če ji to potrebo dopovedo ali nalože velesile.«

Leon Blum ni mož, ki bi se bal boja, ali v sedanjem položaju pa uvideva, da morajo v avstrijskem sporu posredovati velesile, če vlada nima dovolj odločnosti. Leon Blum zavrača indirektno odgovornost za eventualno meščansko vojno velesilam.

Stara antanta je mrtva.

Razgovor angleškega premirja Macdonalda, ki ga je imel z dopisnikom »Petit Parisien« je zbudil v Parizu veliko pozornost, ker razgovor vsebuje jasno odpoved politiki antante, ki je bila v Haagu pokopana. Macdonald je rekel, da je prej ko slej cilj angleško-francosko sodelovanje ter da Anglija ne bo nikdar vodila protifrancoske politike. Toda pod konservativno angleško vlado je obstojala med Francijo in Anglijo stara zveza iz predvojnih časov, ki ni bila politična kolaboracija (sodelovanje), marveč subordinacija (podrejenost) Angleške napram Franciji. Proti temu domnevanju se je pojavila med večino angleškega javnega mnenja reakcija. Predvojna antanta je bila naperjena proti drugim silam; angleška delavska stranka pa misli, da prijateljstvo dveh narodov ne sme biti naperjeno proti tretjemu narodu. Mi smo, je rekel Macdonald, proti preživelim predvojnim zvezam

med posameznimi državami in moramo ob novih razmerah misliti sprčo novega duha v povojni dobi na sodelovanje vseh združenih in enakih narodov. Ta izprememba odnošajev ne pomeni sovražnosti napram Franciji, nego samo prilagodenje novemu času. O haški konferenci je rekel Macdonald: Postavite se v naš položaj. Mi smo prišli do skrajne meje naših žrtev za mir. Spominjajte se naših ogromnih bremen, našega dolga Ameriki, naših težkih gospodarskih problemov, bode naših nezaposlenih in naše davčne obremenitve. Mi nismo mogli pretrpeti še novo škodo, ki nam jo je nalagal Youngov načrt. Ali mi bomo vse storili, da prenehajo nesoglasja, ki so nastala.

»Petit Parisien« dostavlja k tem izjavam, da se z nekdanjo antanto ravna tako, kakor z »doslužnim psom«, ki se ga pobije, ko je doslužil.

»Radniške Novine«.

Pred mezdanim gibanjem rudarjev v revirjih TPD.

Gospodarski in socialni položaj rudarskega delavstva zaposlenega v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe je postal takšen, da so se čutile vse obstoječe strokovne organizacije rudarjev in zaupniki II. skupine rudarske zadruga dolžne, na prošnjo prizadetih započeti gibanje potom katerega naj se končno veljavno uredi mezdne in delovne odnose v obliki kolektivne pogodbe med prizadetim delavstvom in družbo.

Kakor bo javnosti znano, je to delavstvo že imelo urejeno svoje delavske mezde in delovne odnose, po svojih kolektivnih pogodbah in marsikatera dobra pridobitev za rudarje je bila v njih zapopadana. Ali ko je delavstvo leta 1923 započelo mezdno gibanje, kateremu je sledila ogromna dvomesečna stavka, pri kateri je delavstvo popolnoma podleglo, se je družba smatrala kot zmagovalec in začela izvajati konsekvence.

Najprvo je bila ureditev kazni in za tem so začele padati točke za točko od ugodnosti, ki jih je imelo delavstvo v prejšnjih pogodbah. Na pritožbe delavstva je družba istemu izjavljala, da njo ne veže nobena kolektivna pogodba več. Tako je nastalo brezpogodbeno stanje.

S 1. aprilom 1926 je družba tudi znižala takrat obstoječe plače povprečno za 21%. Družba se je sklicevala na slabo konjunkturo. Izvedla je v tem letu racionalizacijo obratov, pri čemur je odpustila iz službe 3600 delavcev, a še z ostalimi se je delalo z reduciranimi sihti.

Gibanje v letu 1927 za izboljšanje tega položaja je ostalo brezuspešno, prvič zbog razcepljenosti rudarjev samih, drugič zaradi nepopustljivosti družbe, ki se je še pri tem izgovarjala, da ima še osemsto ljudi preveč. V tem položaju se to delavstvo nahaja še danes. Izvzeto je samo to, da je letos vsaj polno zaposleno. Ali rane, zadane v letih 1925 do 1928 vsled zmanjšanih delovnih dni in prenizkih plač, so na sedanji način nezaključene in nujna potreba je, ne samo prizadetega delavstva, tem-

več tudi iz državnega gospodarstva, staljša in socialno kulturnega sploh, da se to krivično stanje popravi.

Primer navajamo, da znaša današnja temeljna plača kopača 40 Din, učnega kopača 35 Din, starejšega vozača 30 Din, mlajši vozači in starejše ženske 25 Din, a mladoletni delavci in ženske 20 Din dnevno na siht.

Ako sedaj odbijemo od 26 krat 40 je 1040 še 110 Din odbitke za razno socialno zavarovanje in drugo, potem ostane še 930 Din mesečno za preživljanje in obleko. Povdarjamo pa, da jih je zelo mnogo, kateri so poročeni a spadajo v kategorijo učnih kopačev, ter zaslužijo dnevno samo 35 Din. Zadnji čas se pa sprejemajo v delo tudi novinci, posebno na zunanjih obratih, ne glede na njih starost ali stan po 25 Din dnevno.

Kako se more delavec pri tako težkem delu, kjer porabi še poleg tega veliko obleke in čevljev, preživljati z družino, to mislimo, da ni potrebno posebne razlage. O tem najbolje pričajo izkazi poročil Glavne bratovske skladnice v Ljubljani in pa izjave zdravnikov napram pacientom, češ, za vas je najboljše zdravilo dobra in zadostna hrana.

Res je, da bo družba trdila in res je, da je povprečni zaslužek delavstva večji. Ali to nanese akordno delo, nadure in nedeljski sihti. To povprečje pa se ne sme računati z delavcem, ki tega povprečja ne doseže, z onim, ki ga doseže in ki to povprečje za oba na odgovarja.

Pa ne samo da doprinaša to delavstvo ogromne žrtve na pomanjkanju, ono prinaša tudi ogromne krvne žrtve na žrtvenik dela in blagostanja družbe. Tako je bilo v letu 1926 9 smrtnih in 1325 težjih in lažjih nezgod; v letu 1927 7 smrtnih in 1119 težjih in lažjih nezgod; v letu 1928 9 smrtnih in 1247 težjih in lažjih nezgod. Poleg tega je družba uvedla tudi denarne kazni, katerih so plačali rudarji v letu 1926 pri 7627 zaposlenih oseb 236.590 Din; v letu 1927 pri 7262 zaposlenih oseb 213 tisoč 416 Din; a v letu 1928 pri 7834 zaposlenih oseb 248.364 Din.

Vzlic vsemu pa se je delavstvo v polni meri odzvalo zahtevani storitvi. Tako je znašala letna produkcija na moža v letu 1914 186 ton, v letu 1928 pa 218,5 ton, kar bo v letu 1929 še prekoračeno.

To smo smatrali za potrebno povedati, v nadi, da bodo merodajni krogi to razumeli, ter da nam pojdijo na roko, da nam omogo-

Dnevne novice.

Politična kriza v Čehoslovaški. V vladi so se izvršile nekatere izpremembe, ki so povzročile spor med največjima koalicijskima strankama, republikansko in ljudsko stranko. Pričakovati je, da bo parlament razpuščen in da bodo nove volitve 10. novembra t. l.

V Bulgariji so politične razmere jako zmeđene. V Pirotu se sicer vrše pogajanja med Jugoslavijo in Bulgarijo glede obmejnih razmer. Dokler bulgarska vlada ne bo imela potrebne avtoritete, da prepreči šovinistično propagando raznih bulgarskih korporacij, je tudi pomirjenje Bulgarske še nedefinitivna stvar. Tudi v Bulgariji je potrebna politika, ki bo z vsem povdarkom propagirala mirni sporazum z Jugoslavijo in Balkanu sploh.

Gospodarski kongres v Moskvi. Na kongresu v Moskvi, ki se je vršil te dni in razpravljal o petletnem gospodarskem načrtu, poročajo o dobrem uspehu prvo leto. Sicer se niso dosežene predvidene mezde in ne predvidena produkcija, vendar se pa kaže znatno izboljšanje. Značilno pri tem načrtu je, da hočejo uvesti v vseh obratih sedemurni delavnik, ki se že izvaja v 40 odstotkih vseh obratov. Gospodarski napredek v primeri z lanskim letom znaša 16 odstotkov. — Tako pravijo poročila po enem letu, vsekakor pa je treba počakati na razvoj, preden je mogoče dati pravo sodbo.

Rusija in Kitajska. V Društvu narodov so hoteli predlagati posredovanje med Rusijo in Kitajsko. Ker pa nekaj pomembnejših držav tega ne mara, kitajski delegat ne bo stal predloga. Spor med obema državama traja dalje. Rusija je celo preklicala svoj pristanek na pogoje, po katerih naj bi se vršila pogajanja za sporazum. V zadnjem času se pa vrhutega pojavljajo v Kitajski nesoglasja, ki utesnejo razvneti, če ne prej, na spomlad novo meščansko vojno.

Nepretrgan delovni teden hočejo baje uvesti v sovjetski Rusiji. Radi tega se vrše na delavskih shodih živahne diskusije. Nedeljo hočejo na vsak način odpraviti. Mesto nje hočejo ponekod uvesti ponedeljniki kot dela prosti dan. Moskovski centralni odbor strokovnih organizacij se je pa sporazumno s svojimi edinicami izrekel za petdnevni teden, to je štiri dni dela, peti dan počitek. Ne ve se še kako bo zadeva izpadla. Z novo reformo hočejo sovjetske oblasti dvigniti gospodarsko produktivnost za 20 odstotkov.

Nemški kancler Müller je ozdravel ter bo konec meseca septembra prevzel posle. Udeležil se bo tudi seje državnega zbora, ki bo dne 30. septembra t. l. — Posle prevzame 26. t. m. tudi zunanji minister dr. Stresemann, ki se je nahajal na odpočitku.

Italijani bi radi dvignili Reko. Reka po vojni kot italijansko pristanišče ne more prosperovati, zato se bavijo v Italiji z vprašanjem, če ne bi kazalo, proglasiti Reko in nekaj nje okolice za svobodno cono. Mussolini bo o zadevi že te dni odločal.

Tudi v Rumuniji poznajo korupcijo. V rumunskem vojnem ministertvu so kupovali staro municijo od vojne uprave in jo zopet prodajali tej upravi. Pri tem so oškodovali državo za 100 milijonov lejev. Zgodila se je pa še v gospodarskem ministertvu. Tam gre za okoli dve milijardi lejev, ki so jo poneverili razni uradniki. Naročili so večje število traktorjev, ki jih država ni prejela. Preiskava se vrši.

čijo izboljšati obstoječe stanje v prid prizadetega delavstva. Zakaj zavdati se moramo vsi, ki nam je na srcu dobrobit vseh, da le v zdravem in zadovoljnim narodu je zdrav temelj države.

Izjavljamo pa, da delavstvo pri tem gibanju jako trezno misli, in da hoče zahtevati samo najminimalnejše za vzdržbo sebe in svoje družine.

Internacionalna socijalnih zavodov je prošli teden zborovala v Zürichu. Zastopanih je bilo 16 držav z 29 milijoni v raznih bolniških blagajnah in društvih zavarovanih članov. Predsedoval je predsednik avstrijskega državnega zbora Eldersch. Svoje delegate je poslal tudi Mednarodni urad dela.

Delegati Male antante pri Društvu narodov so imeli pred svojim odhodom iz Ženeve konferenco, na kateri so razpravljali predvsem o potrebnih ukrepih z ozirom na grozeče razmere v Avstriji.

Coolidgejevi pisateljski honorarji. Coolidge je bil do 4. marca t. l. predsednik Zedinjenih držav. Sedaj pa piše svoje dogodke iz življenja in dobe predsedništva. S pisanjem je zaslužil v par mesecih 100.000 dolarjev, to je pet in pol milijonov dinarjev. Kot predsednik je prejemal za celo leto 150.000 dolarjev plače.

Bolniška blagajna in pomlajevanje. V Berlinu se je nek 60letni mož dal operativnim potom pomladiti. Račun za to operacijo je predložil bolniški blagajni, katere član je bil. Bolniška blagajna je poravnava stroškov odklonila z utemeljitvijo, da starost ni nobena bolezen. Mož je pa bolniško blagajno tožil in sedaj napeto pričakuje sodnijske razsodbe. Zanimivo, v primeri z tozadevnimi ramerami pri nas, je dejstvo, da se je pri dunajski bolniški blagajni že lansko leto ustanovil poseben odsek kosmetične pomanjkljivosti; zlasti prihajajo v ta odsek ženske. Tu se popravljajo deformirani nosovi, ušesa, odpravljajo se solčne pege in bradavice, škilavost in jecljanje itd. V bolniške blagajne je namreč prodrlo naziranje, da so tudi take napake, ki sicer same na sebi niso bolezen, dostikrat ovirajo pridobitnost nastavlencev. Škilave in bradavičaste konistoristke in prodajalke ne bo nihče hotel sprejeti v službo, tudi ne natakarja, ki jeclja ali ki nima zob. In dosti je še takih nadostatkov, ki se na en ali drug način zamorejo odpraviti in s tem zvišati pridobitno zmoglost ali olajšati eksistenco članov. Pri nas smo žal še daleč od tega; še to bomo pomoč v slučaju resne bolezni bi radi odpravili.

Panika na Dunaju. 25. t. m. je zvezni kancler Streeruwitz podal ostavko, ker ni užival več zaupanja meščanskih večinskih strank, ki si žele vlade močne roke. Sestava kabineta se je poverila dosedanjemu policijskemu prefektu dr. Schoberju, ki je ponudbo sprejel. Inozemski listi vedo poročati, da se polasča dunajskega prebivalstva panika radi napovedanih velikih zborovanj Heimwehra v nedeljo, dne 29. t. m., ki so jih sklicali na štiri kraje v okolico Dunaja in s katerimi hočejo otvoriti svoječasno napovedan pohod na Dunaj. Tudi Schutzbund se bo ta dan držal v strogi pripravljenosti. Vlada je za vsak slučaj odredila pripravljeno IV gornjeavstrijske brigade in koncentracijo 7. in 8. alpskega polka na Dunaju. Prebivalstva se polasča panika in mrzlično nakupuje živila in tuje valute.

Konferenca svetovne reparacijske banke. Po zadnjih vesteh se bo vršila prva seja nove reparacijske banke (organizacijski odbor) dne 3. oktobra t. l. Vršila se bo v Wiesbadenu ali Baden-Badnu. Kot ameriška strokovnjaka se udeležita seje Reynold in Taylor. Nemčijo bo zastopal dr. Schacht. Sedež nove banke še ni določen; utegne pa biti Antwerpen, Haag, Amsterdam, Basel ali Lausanne.

Cesare Rossi, sokrice Matteottijev, se bo zagovarjal pred italijanskim državnim sodiščem po zakonu o zaščiti države. Rossi je bil nekdanji šef Mussolinijevе vlade. Zaradi umora Matteottija je bil oproščen, a je nato bežal v inozemstvo, kjer je pričel ostro kampanjo proti fašizmu in dolžil Mussolinija sokrivde umora Matteottija. Ko se je nahajal v južni Švici, sta ga dve prijateljici izvabili na italijansko ozemlje, kjer so že čakali detektivi, da so ga aretirali in odvedli v rimske zapore. Tako plačujejo v Italiji politične zasluge . . .

Katoliška cerkev je še vedno med najmočnejšimi organizacijami na svetu. Zato je tudi nje politični vpliv ponekod še jako velik. S pričetkom leta je štela cerkev 19 patriarhatov, 245 nadškofij, 908 škofij, 57 opatij in prelatur, 321 apostolskih vikarijatov; skupno torej 1555 višjih cerkvenih oblasti. Razentega ima še okoli 600 naslovnih škofov. Vatikan ima tudi diplomatska zastopstva pri posameznih državah, in sicer ima 50 diplomatov (24 papeških nuncijev, 4 internuncije, 1 opravnika poslov in 21 apostolskih delegatov). Moških meniških redov je 62 in 66 kongregacij. To je gotovo jako velik aparat.

Kongres miru sklicujejo tudi v Atene. Prišel bo zborovati dne 6. oktobra t. l. Kongresa se udeležijo okoli sto delegatov. Tako obvestilo je dobil pripravljalni odbor v Atenah. Razpravljali bodo na kongresu o razorožitvi, arbitraži, o mirovnem paketu, o narodnih manjšinah in tudi o zedinjenih državah v Evropi in o konfederaciji držav sploh. Kongres ima kot propagandistična akcija pomen, ker bodo na njem govorili o navedenih vprašanih strokovnjaki, ki se že dalje časa bavijo s takimi problemi.

Potresi. V Trapezuntu in okolici ob Črnem morju je bil v nedeljo ponoči zopet močan potres. Vas, ki je štela 50 hiš, se je pogreznila in pokopala prebivalce. — Tudi na otoku Martinique v mestu San Pierre so imeli silno jak potres. Mesto San Pierre, ki šteje 40.000 prebivalcev, so izpraznili. Po potresu je jel bruhati ognjenik Mont Pelee, ki je zadnjič leta 1912 uničil več tisoč ljudi.

Internacionalna hišnih posestnikov. Maribor je bil v zastavah in mnogi ne vedo, čemu je bilo mesto slavnostno okrašeno. Prišli so od blizu in daleč, da pregledajo uspehe svojega truda, ne le iz tuzemstva, marveč tudi od zunaj, iz Avstrije. Meje jih ne zadržujejo . . . Iz poročil naših meščanskih dnevnikov, ki so zelo obsežna, je razvidno, da so gospodje zadovoljni s svojim delom, da je bilo zelo uspešno. Dosegli so zelo mnogo, kajti na eni strani se jim je to posrečilo, kar se ni še tovarišem naših hišnih posestnikov posrečilo v nobeni drugi državi, to je: da je zaščita najemnikov že skoraj popolnoma odpravljena. Na drugi strani pa so dosegli hišni posestniki, kakor sami povdarjajo, silen uspeh, kar se davkov tiče. Od starih hiš, ki so že nešteto krat preplačane, vlečejo njih lastniki čistih 62 procentov od plačanih najemnin, medtem, ko so nove zgradbe sploh davka proste. Ker pa pri jedi pride šele apetit, zato tudi hišni gospodarji niso taki, da bi rekli: sedaj pa imamo dovolj, saj vidimo, da uboga najemniška para komaj še diha, ne! Oni imajo še velike želje. Avstrijskim delegatom se pač sline cede in silno zavidajo srečo svojih jugoslovanskih kolegov. Končno bi bilo omeniti, da hišni posestniki zelo cenijo svojo organizacijo, ki jim je prinesla toliko uspehov. Skrajni čas bi bil, da bi se tudi najemniki primerno organizirali in sicer vsi ne pa samo tisti, ki imajo trenutno potrebo. Samo trdna organizacija rodi uspehe!

Privilegirana agrarna banka v Belgradu je pričela poslovati, kakor razglasa. Banka bo dajala poljedelskim organizacijam posojila in kredite po 8 odstotkov, ki smejo ta denar izposoditi svojim članom največ po 10 odstotkov. Posameznikom bo banka dajala posojila tudi po 10 od-

stotkov. Za dolgoročna hipotekarna posojila pa bo obrestna mera 9 odstotkov.

Bivši tajnik demokratskega kluba aretiran. Policija je v Belgradu aretirala bivšega tajnika demokratskega poslanskega kluba Frana Ivkovića.

Obrtno nadaljevalne šole v Ljubljani prično s poukom meseca oktobra. Vpisovanje se vrši v nedeljo, dne 29. septembra od 9. do 12. ure, in sicer: na I. deški osnovni šoli (Ludina) za kovinarske stroke; na II. deški osnovni šoli (Cojzov graben) za stavbinske stroke; na III. deški osnovni šoli (Vrtača) za splošno obrt; na IV. deški osnovni šoli (Prule) za umetne in oblačilne obrti; na deški osnovni šoli pri sv. Jakobu za ženske oblačilne obrti. Šolnina je 20 Din mesečno, upisnina 3 Din. — Vsak vajenec je dolžan prinesiti zadnje izpričevalo in učno pogodbo.

Bolniška blagajna ljubljanskih magistratnih nameščenecv je ob desetletnici obstoja bolniške blagajne otvorila v Kamni gorici na Gorenjskem lastno okrevališče.

Vremenski preroki so že pričeli razburjati živce časopisnih čitateljev s svojimi prerokovanji o bodoči zimi. Čisto točno vedo namreč, da bo tudi letos jako huda zima. Pa dolga bo, kakor lani. Mi bomo pa rajši spomladaj povedali, kakršna je bila zima, ker za gotovostjo ne moremo trditi ne da bo huda, ne da bo mila, dasi je verjetno, da bo huda, vendar ne tako huda kakor lani.

Iz poročila Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. V letu 1928 je bilo pri uradu 37.726 obolelih. Urad je izdal v tem letu za zdravilne pomočke nad 3.400.000 dinarjev. Bolni člani so uživali hranarino 62.241 dni. V bolnicah, tisti- cah okrevališčih in zdraviliščih je urad plačal dnevno oskrbnino za 132.395 dni. Za 4528 članov so se izvršile rentgenske preiskave. V diagnostičnem laboratoriju je bilo 1463 preiskav na tuberkulozo; samo v Ljubljani 597. Na obeh je bilo bolnih nad 3000 članov. Urad ima 137 zdravnikov, med katerimi je 21 zdravnikov specializistov. Jako zanimivo bi pa bilo o vsem delovanju socialnega zavarovanja v Sloveniji podati jasnejšo sliko, da delavstvo spozna, kako velikega pomena je ustanova, brez starostnega zavarovanja zanje. Z uvedbo starostnega zavarovanja pa še pridobi.

Napoleonov spomenik v Ljubljani. Na Valvazorjevem trgu v Ljubljani postavljajo spomenik Napoleonu v obliki 16 metrov visoke piramide. Spomenik bo veljal okoli 100.000 dinarjev. Spomenik bo postavila ljubljanska mestna občina, Glasbena Matica in Francoski institut. Obenem se je regularila Vegova ulica s tem, da se je znižala.

Kazen morilca ne poboljša. V Blaci (Srbija?) je bil pred 9 leti neki Radivoje Miletić radi zverinskega umora obsojen na 20 let ječe. Te dni je bil pa pogojno izpuščen na svobodo. In prvo dejanje, ki ga je izvršil na svobodi, je bil nov grozen zločin. Zaklel se je, da bo prvega človeka, ki mu pride pod roko, ubil. Oborožil se je s sekuro in je razklal glavo nekemu 14letnemu dečku. Ko so ga kmetje ukrotili, jim je cinično rekel: »Hotel sem nekoga zopet umoriti. Vem, da me bo topot stalo glavo, pa to nič ne dé, svoji želji sem pa le zadovoljil.« Tudi v tem slučaju se vidi, kako napačno je mnenje, da kazen človeka zboljša. Nasprotno, še bolj ga napolni s sovraštvom in upornostjo. Taki zločinci spadajo v psihiatrične klinike in v posebne izolirnice.

Kultura.

Upričitev Cerkenikove vojne drame »V kaverni«, ki je edina in in svojstvena v mladi slovenski dramatik, ni dovoljena. Delavski oder v Ljubljani jo je hotel uprizoriti v originalni režiji in inscenaciji Bratko Krefta.

Priprave za otvoritev gledališča v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Delavska zbornica je zgradila poleg palače prav lep intimen oder, ki še sicer ni opremljen, a se bo to zgodilo tekom leta. Delavski oder

svobode v Ljubljani se že pripravlja na otvoritev seziže, ki bo sredi novembra. V repertoar je zaenkrat že vzel dramatisacijo Tolstojevskega romana »Vstajenje«. Vaje so se že pričele. Nadalje namerava uprizoriti v originalni pripravi Gogoljevo »Ženitev«, Cerkenikovo tragikomedijo »Roka pravice«, Maksima Gorkega »Na dnu«, Golswothyjevo »Borbo«. Ako se bo oglasilo dovolj pridnega in vestnega naraščaja, se bo gojil tudi recitacijski zbor. Delavski oder stoji pred temeljito reorganizacijo, zato vabi vse tiste, ki ljubijo gledališko umetnost, vse tiste, ki čutijo zmožnosti v sebi, da mu priskočijo s prijateljsko roko na pomoč. Vodstvo Delavskega odra bo skrbelo za izobrazbo svojih članov in bo prirejalo predavanja iz dramatike, literature, o maskiranju itd. Režisersko vodstvo prevzame spet Bratko Kreft. O dramatični literaturi bo predaval Angelo Cerkenik. Ostale predavatelje javimo pozneje.

Delavski oder »Svobode« v Ljubljani začne spet delovati! Prijavite se v pisarni »Svobode« v palači Delavske zbornice. V ponedeljek ob pol 8. uri je prva vaja za Tolstojev »Vstajenje«. Pridite! Potrebujemo več sodelavcev. Režiser.

Šolska miselnost. Mariborske osnovne šole so prenestrepane, šolska vodstva ne vedo kam s šolarji, na nekaterih šolah manjka po več razredov, tako n. pr. na deški ljudski šoli na Ruški cesti 3 razredi in prav toliko na deški šoli, ki je poleg tega sploh neprimerna za šolske prostore. Po 70 otrok se tlačijo v stiska v enem razredu, kjer ni prostora in ne klopi. Prve dni je ponekod sedelo v klopi, ki služi normalno širim učencem, njih šest do deset. — V takih razmerah seveda ni misliti na upešen šolski pouk, to je muka za učence, a še večja za učitelja. Menda ga ni na vseh mariborskih osnovnih šolah razreda, kjer bi bilo samo normalno število 45 učencev. Otroška povoden je presenetila vse »merodajne faktorje« mestne občine, ki z bodočnostjo le neradi računajo. In vendar stoji kot pribito, da brez novih šolskih poslopij v Mariboru ne bo šlo, na tem se ne da nič spremeniti. Za prvo silo bi si bili letos lahko pomagali s prostori v Mestni hranilnici, kakor so to predlagali delavski zastopniki v občinskem svetu, ker pa je osebni interes važnejši od šolskega vprašanja, se seveda ta predlog enostavno ni vpošteval. Ker smo že najeli, da se občina za počne, dovrši zelo zelo pozno, smo si lahko svesti, da se vprašanje zgradbe novega šolskega poslopja, n. pr. v V. okraju, kjer je najbolj potrebno, tudi prihodnje leto ne bo rešilo, kljub temu, da vsakdo ve, da tu ni nobeno odlaganje več namestu. 1229 učencev se gnete v 27 razredih in 9 vzporednicah, v 20 razredih in 7 vzporednicah je 1083 deklic, 67 otrok obiskuje pomožno šolo. — Nabito polna je deška meščanska šola, kjer se umetno preprečuje dotok učencev iz okolice, polne pa so tudi srednje šole. — Hočeš, nočeš, tukaj bo treba nekaj ukreniti, ali zidati nova šolska poslopja, ali pa uvesti kontrolo porodov, če je slednje možem Katoliške akcije, ki imajo pri tem glavno besedo, bolj vseh.

Da ubrani očeta, je sin zgubil desno roko. V vinotoku losipa Damađenka se je lastnik sprl z neko Ano Kovačevičevo, katera je zelo razburljive narave. V prepiru je Kovačevičeva zamahnila s koso proti Josipu Damađenku; njegov sin Hinko bi bil rad preprečil nesrečo in je zato skočil vmes prepirajoča, a je postal sam žrtev prepira: kosa mu je namreč odsekala desno roko. Nesrečneža so pripeljali iz Hoč v mariborsko bolnico, celo zadevo pa bo obravnavalo sodišče.

Na posledicah zastrupljenja z li- zolom je vsredo umrla v tukajšnji bolnici Flora Kupleitner, zasebnica v Melju.

Nezgodbe. Posestnik Bogomir Pečar iz Kamnice je dne 24. t. m. padel iz kolesa in je moral zaradi težke

poškodbe v bolnico. — Istega dne je zasakal neki posestnik na Teznu 8- letnega dečka, ki je nameraval v njegovem vrta utrgati grozd Gospodarja, ga je s tako silo potegnil iz plo- ta, da je deček dobil težke poškodbe na glavi in levi nogi in so ga morali odpeljati v bolnico. — 16letni vajenec Štefan Krošel je dobil pri svojem delu težje poškodbe na glavi. Rešilni oddelek mu je nudil prvo pomoč.

Ponesrečeni ključavničar v delavnici drž. žel. umrl vsled opeklin. V zadnji številki našega lista smo poročali, da se je v delavnici drž. žel. ponesrečil ključavničar Matija Svenšek in da je dobil težke opekline pri izvrševanju svoje službe. Nesreča se je zgodila v ponedeljek, dne 23. t. m., ko so preizkušali v omenjeni delavnici popravljeni stroj št. 9935. Lokomotiva je starega sistema in nima skoro nobenih varnostnih naprav, kot n. pr. stroji bivše južne železnice. Ko so torej omenjeni stroj preizkušali, je Svenšek opazil, da pod parnim kotlom uhaja para neposredno pri vijaku. Ni dolgo pomislil, kaj naj napravi, dobro se zavedajoč, da bo radi te napake sledila kazen, ako isto opazi kateri izmed gospodov inženjerjev. Kazen je občutna: 25 ali 50 para odtegljaja od urne plače, kar pomeni skozi več mesecev ozir. let veliko izgubo na zaslužku. Zlezel je pod lokomotivo, ki še ni stala nad čistilnim jarkom, kakor je to predpisano, hoteč pritrčiti matico vijaka, ki je propuščal paro. Naenkrat pa se je pri natezanju vijak odtrgal in para je s pritiskom 12 atmosfer puhnila v njega. Imel je še toliko zavesti, da je še sam zlezel izpod stroja ter se podal, ves opečen po celem životu, k zdravniku, ki ga je nemudoma odpravil z rešilnim vozom v bolnico, kjer pa je v tork podlegel poškodbam. Raje kot 25 ozir. 50 para kazni na uro je izvolil ponesrečenec smrt.

Prva električna ura v Mariboru. In končno jo imamo. Kot stari očaki pred pek- lom, ki so čakali obljubljenega mesija, tako smo čakali mi na obljubljeno električno uro. Sicer nas ni peklo in vendar smo nestrpno čakali, a sedaj jo imamo. Reči pa moramo, da nismo z njo zadovoljni. Prvih je kazalo zelo nerazumno; dvojni številki ne bi bilo treba, kajti vsakdo bo sam vedel, kako se ure štejejo od 12 do 24. Končno pa čas, ki ga kaže ta ura, ni srednjeevropski, ampak je ista najbrže uravnana po frančiškanski. Bilo bi dobro, da bi si gos- podje ogledali tudi ure n. pr. v Ljubljani ali Zagrebu.

Vloma osumljeni Čehoslovaki zopet izpušeni. Pred par dnevi je tukajšnja poli- cija aretirala štiri mladeniče iz Čehoslova- ške vsled suma, da so bili soudeleženi pri velikem vlomu v Liberu na Čehoslova- škem, kjer so vlomili, odnesli 250.000 Kč. Na posredovanje, ozir. obvestilo čehoslo- vaškega konzula pa so bili v četrtek zopet izpušeni, ker se je izkazalo, da miso zakri- vili obdolženega zločina.

Pri zastavljalnici v Mariboru se bodo 9. oktobra t. l. dražbenim potom prodali predmeti in sicer od efektov št. 4211 do 6088, od dragocenosti pa od št. 14.339 do 16.448, ako se do 5. oktobra ne zglase last- niki in istih ne dvignejo.

Borza dela v Mariboru potrebuje nujno: 9 viničarjev, 1 majarja s štirimi delavskimi močmi, 6 mizarjev, 1 žagarja, 3 čevljarje, 4 tesarje, 11 zidarjev, 1 kuharico za Bitoli, 1 pisarniško moč, 2 natakarici, 1 servirko, 2 delavki, 2 kuharici, 6 služkinj, 3 vzgojiteljice, 3 varuške, 1 šiviljsko vaenko, 1 pla- čilno natakarico za Osijek, 1 dobro nata- karico za deželo. Dalje rabi tudi več rudar- jev za rudnik Koprivnica bregi, Hrvaška. Interesenti naj se javijo pri Borzi dela v Mariboru, kjer jim bo vožnja izplačana. Ve- leposestvo v Sremski Mitrovici rabi očeta in sina za službo. Prvi bo imel letno 1600 kg žita, 1200 kg korusu, 1 in pol litra mleka na dan in 600 Din letne plače; sin pa dobi 900 kg žita in 1200 kg korusu letno, 1 in pol litra mleka dnevno in 400 Din plače letno.

Za smeh.

Dobro se je odrežal. Nek patrijotičen antisemit se je hotel ponorečevati iz Zida. Pripovedoval mu je o svojem potovanju po Oceaniji in zlasti o rajskem otoku Tahitiju in mu hvalil tamoznje primitivne običaje in cvetlično poezijo domačinov. »In veste, za- kaj je tam vse tako lepo? Pomislite: na ce- lem otoku nisem videl niti enega osla, ne Zida.« Zid odgovori: »Kaj mislite, dragi pri- jatelj, ali bi ne bilo dobro, da se midva tam naseliva in odpomoreva tej pomanjklivosti?«

Professor: »Moja hčerka mi je včeraj rekla, da se je resno zaljubila v nek avto- mobil. To je zopet dokaz, da dandanes stroj človeka v vsem nadomešča.«

Samci med seboj: »Tega življenja po gostilnah imam že dovolj. Se bom raje o- ženil.« »Saj res, kar oženi se, boš videl, ka- ko se ti bo potem življenje v gostilnah zo- pet dopadlo.«

Zahvala: »In tale gospod je rešil Vašo taščo iz valov.« »Hvala Vam, mladi mož, ali svetujem Vam, da prihodnjice svojega življenja več ne izpostavljate tako lahko- miselnosti vsaki nevarnosti.«

Mestna modrost. Dve mestni gospodič- ni sta opazovali, kako je kmet s težkim kamenitim valjarjem, ki ga je vlekel par konj, valjal svojo njivo. »Ti, Hilda, kaj misliš, kaj je kmet vsejal na to njivo?« Od- govor: »Najbrž zmečkan krompir.«

Zagovorila se je. Vedeževalka je pre- rokavala mladi ženski srečo iz kart. »Glej- te, gospodična, srečni kralj . . . Vi se bo- ste kmalu omožila.« »Ali jaz sem že poro- čena!« »Zakaj pa niste tega takoj povedali.«

Osnutek naredbe o odpiralnem in zapiralnem času trgovinskih in obrtnih obratovalnic v mariborski oblasti.

(Nadaljevanje.)

Čl. 12.

Kolikor ni to že po gornjih določilih dopustno za posamezne stroke in kraje, smejo obratovati po času, določenem za zapiranje zvečer:

1. do 20. ure: cvetičarske obratovalnice;

2. do 21. ure:

a) slaščičarske prodajalnice, če so združene s slaščičarskimi obrtnimi delavnicami,

b) prodajalnice časopisov in revij;

3. do 22. ure: čistilnice in likalnice obkrožene in perila ob sobotah in pred prazniki, ob katerih morajo biti obratovalnice ves dan zaprte;

4. največ dve uri preko določene zapiralnega časa, v nobenem primeru pa ne preko 22. ure:

a) trgovinske obratovalnice na dan pred sv. Miklavžem in na božični predvečer,

b) z dovoljenjem prvostopnega upravnega oblastva vse trgovinske in obrtne obratovalnice ob dneh pred velikimi narodnimi shodi.

Čl. 13.

Obrtne obratovalnice po vaseh, izven občin in krajev, naštetih v čl. 1/B, smejo biti odprte neomejeno in zanje ne veljajo določila te naredbe glede odpiranja in zapiranja obratovalnic ob delavnikih.

Čl. 14.

Poslovanje v kioskih, barakah in na stojnicah po vežah in hodnikih ni dopustno v času, ko morajo biti tr-

govinske obratovalnice za dotično blago zaprte.

Čl. 15.

Opravljanje obhodnih obrtov (brusaškega, dežnikarskega, steklarkega, vezanja loncev i. dr.), prodajanje in krošnjenje po ulicah in hišah je po 18. uri prepovedano.

Navzlic temu je dopustno, prodajati do 22. ure časopise po ulicah in javnih lokalih, kočevske predmete pa po javnih lokalih. Do istega časa je dovoljena v zimskih mesecih polična prodaja pečenega kostanja, v poletnem času pa do 21. ure sladolea in hladilnih brezalkohol. pijač.

Kolikor je tako izvrševanje obrta vezano na predhodno dovoljenje upravnih oblastev, ostanejo tozadevni predpisi nespremenjeni v veljavi.

II. Ob nedeljah.

Čl. 16.

Vse trgovinske in obrtne obratovalnice morajo ostati ob nedeljah ves dan zaprte, kolikor niso dovoljene s to naredbo izjeme.

Čl. 17.

Vkljub predpisu predhodnega člena smejo ob nedeljah biti odprte:

A. Ves delovni čas:

1. javne kuhinje,
2. prodajalnice mleka in mlečnih izdelkov,
3. slaščičarske prodajalnice, če so združene s slaščičarskimi obrtnimi delavnicami,

V posebno lahkih primerih sme sodišče omiliti kazni po svobodni oceni, nezakonsko mater pa, če je sama odpravila plod, tudi oprostiti vsake kazni.

§ 172.

Kdo da noseči ženi na njeno zahtevo ali z njenim pristankom sredstvo ali stori, da plod odpravi, se kaznuje s strogim zaporom.

Če to stori zdravnik, leparnar, babica ali kdo, ki vrši to za nagrado, se kaznuje z robijo do petih let.

Zdravnik ali babica se kaznuje z zaporom do enega leta tudi, če že započeto odpravljanje ploda dovrši ter o tem ne obvesti pristojnega oblastva v treh dneh.

§ 173.

Kdor da noseči ženi sredstvo za odpravo ploda ali ga sam uporabi proti njej brez njene volje, in gre plod od nje, se kaznuje z robijo do petih let.

Če žena zbog tega umre, se kaznuje storilec z robijo najmanj petih let.

Kaznovati ni zdravnika, ki pravilno povzroči noseči ženi ob prehodni prijavi oblastvu po zdravniškem komisijskem mnenju prekinitev nosečnosti ali odpravi plod, da ji reši življenje ali odvrne neizogibno nevarnost za njeno zdravje, če to na noben drug način ni mogoče.

O ustanovitvi zdravniške komisije izda ministrstvo za narodno zdravje posebno uredbo.

§ 174.

Kdor objavlja javno ali po tisku oglas, s katerim prikrito ali očitno ponuja, javno razlaga ali hvali izvestna sredstva ali orodje za odpravo ploda ali ponuja za to svoje ali tuje usluge, se kaznuje s strogim zaporom do enega leta.

Po sedaj še vedno veljavnem avstrijskem kazenskem zakonu je bil poskus odprave plodu kazniv z ječo od šestih mesecev do enega leta, odprava plodu pa s težko ječo od enega leta do petih let. Ako je oče sokriv, se kaznuje z isto kaznijo, vendar v vsakem slučaju s poostreno ječo. Kdor brez vednosti in proti volji matere povzroči splav ali samo poskusi povzročiti ga, se kaznuje s težko ječo od enega do pet let; ako

pa utrpi mati vsled splava škodo na zdravju, ali pa je ogroženo njeno življenje, se kaznuje krivce s težko ječo od pet do deset let.

Primerjava določb starega zakona z določbami novega zakona nam kaže, da so kazenske določbe novega zakona milejše. Odpravo plodu kaznujejo vse države, razen Sovjetske Rusije, ki kaznuje odpravo plodu samo tedaj, če je ni izvršil zdravnik, ker hoče na ta način preprečiti težke posledice za zdravje matere, ki nastopijo v večini slučajev, kjer se žene zaupajo takozvanim »fušarjem«.

Pozor člani Konzumnega društva. Vsi člani Konzumnega društva se opozarjajo, da svoje dividendne in članske knjižice v svrhu zaračunavanja obresti oddajo v podružnicah.

Konzumno društvo za Slovenijo.

Pevski odsek »Svobode« v Mariboru vabi vse člane in prijatelje društva na vinsko trgatev dne 6. oktobra v priljubljeni dolinici v gostilni »Lovski dom« v Krčevini nad Trem ribniki. Zabava za stare in mlade preskrbljena!

Za tiskovni sklad so darovali: Cerjak (Švica) 25 Din in Greile Kristijan 10 Din. — Iskrena hvala. Posnemajtel.

Vabilo na

ustanovni občni zbor

podružnice Osrednjega društva strojnikov in kurjačev za Slovenijo,

ki se bo vršil v nedeljo, dne 29. septembra t. l. od pol 10. uri dopoldne v prostorih Ljudskega doma v Mariboru, Ruška cesta 7, s sledečim dnevnim redom: 1. Pravila. 2. Otvoritev tečajev. 3. Slučajnosti. Vsi strojniki in kurjači se uljudno vabijo, da se udeležijo tega občnega zbora. V tečajih se bodo poučevali sledeči predmeti: Eksplozija motorjev, magnetizem in elektrika, moderni parni stroji in kotli visoke napetosti, avtogenično varenje s praktični poizkusi na aparatu. Tečaji bodo služili v svrhu nadaljnje naobrazbe, zato prav toplo priporočamo, da se člani društva zanimajo za nje. Prijave se naj pošiljajo na podružnico Osrednjega društva strojnikov in kurjačev, Maribor, Ruška cesta 7. Vpisnina 25 Din.

Kaj pravi novi kazenski zakon o odpravi nosečnosti?

Novi kazenski zakon, ki bo stopil v veljavo 1. januarja 1930, subsumira odpravo telesnega ploda, oziroma prekinjenja nosečnosti pod kaznjiva dejanja zoper življenje in telo.

Dotični paragrafi glase doslovno:

§ 170.

Mati, ki usmrti svoje otroka za poroda ali neposredno po porodu ali dokler traja ona motnja, ki jo povzroča pri porodnici porod, se

kaznuje, če je otrok zakonski, s strogim zaporom, če pa je otrok nezakonski, z zaporom.

V posebno lahkih primerih sme sodišče omiliti kazni po svobodni oceni.

§ 171.

Noseča žena, ki sama odpravi svoj plod ali dopusti drugemu, da ji to stori, se kaznuje z zaporom do treh let.

Novi vinski mošt

beli in črni lit. Din 10.— čez ulico
Din 9.—. Dnevno sveže morske ribe.

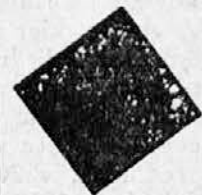
Se priporoča

Josip Povodnik

gostilničar

Maribor, Rotovški trg št. 8

TOVARNIŠKA ZALOGA PERILA IN PLETENIN

VOLNENI TELOVNIKI, PULOVERJI
ITD. NAJVEČJA IZBIRA IZREDNO
NIZKE CENE. — SAMOVEZNICE,
OBLEKE, ČEVLIJI IN KLOBUKI.

J. KARNIČNIK, GLAVNI TRG 11

Eksportna hiša „LUNA“

Maribor, Aleksandrova cesta 19

Najboljša in najcenejša nakupovalnica vseh potrebščin. Otroške nogavice od Din 5.— naprej, moške nogavice od Din 5.— naprej, ženske nogavice od Din 7.— naprej, ženske nogavice s svetlim robom od Din 12.— naprej, prama flor nožgavice od Din 17.— naprej. Čipke in klekianpredmeti meter od Din 1.— naprej.

Šolarski nahrbtniki od Din 18.— naprej, šolarske torbice iz najboljšega povoščenega platna po Din 35.—, šolske mape iz dobrega usnja po Din 65.—, peresniki od Din 3.50 naprej, jopiči za šolarje iz čiste volne od Din 48.— naprej, pletene obleke lastnega izdelka od Din 100.— naprej. Telovadničevlji vseh velikosti, kakor tudi sandale, otroški čevlji in vseh vrst sobnih čevljev.

Lastna predtiskarija

kakor tudi vsakovrstna preja za vezenje.

Zbirajte za tiskovni sklad

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

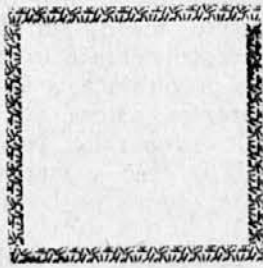
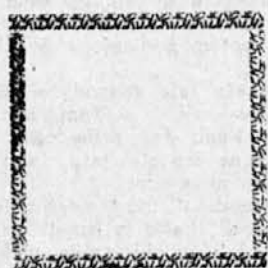

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Naročajte in širite „Del. Politiko“.

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.